

Dekanat Wołkowysk Pierwsza osada w tym miejscu uformowała się w XII-XIII ww. W XV w. stał tu dwór książęcy oraz wieś o nazwie Mścibogów. W latach 70. XV w. wielki książę Kazimierz IV przekazał Mścibogów na własność Kieżgajłom, mniej niż za połowę wieku majątek ponownie należał do wielkich książąt, ale nazywał się już Mścibowem. Kościół parafialny dekanatu wołkowyskiego założono tu w 1485 r.

Według innych źródeł, kościół w Mścibowie – poświęcony pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela – założono dzięki fundacji królowej Bony Sforza. Mścibów w tamtych czasach był miasteczkiem, gdzie znajdował się zamek, centrum starostwa; tu odbywały się zjazdy szlachty Rzeczypospolitej, w tym też zjazd 1576 r., na którym zdecydowano obrać królem Stefana Batorego. Tym nie mniej prawo magdeburskie miasteczko otrzymało dopiero w 1744 r., mimo że istniało w nim ponad 160 dworów. † Starożytny drewniany kościół został spalony przez wojska szwedzkie w 1700 r. podczas Wojny Północnej. Świątynię odbudowano jako drewnianą w 1715 r. z funduszy ówczesnego mścibowskiego starosty Kazimierza Ogińskiego. W 1770 r. kościół został zrekonstruowany. W drugiej połowie XVIII w. przy zamku we Mścibowie odznaczono działający klasztor mariawitek.

W 1849 r. świątynia została uszkodzona przez burzę, w 1877 r. kościół został odnowiony staraniami księdza proboszcza Tomaszewicza oraz dzięki środkom panów Jelskich i Tołoczaków, jak również innych parafian. Drewniany kościół przedstawiał sobą wielką świątynię o 48,5 łokci długości i 19 łokciach szerokości.

Nowy kościół z czerwonej cegły w stylu eklektycznym z cechami modernizmu i neogotyku zaczęto budać 26 lipca 1910 r., a skończono w 1922 r. Budowano ze środków parafian staraniami ks. Marka Buraka, honorowego kanonika wileńskiej kapituły i proboszcza kościoła z 1909 r. (ks. Burak został rozstrzelany przez faszystów 15 lipca 1943 r. w lesie obok Swisłoczy; w 1945 r. Jego szczątki pochowano w kościele w Mścibowie). Nowo zbudowana świątynia została konsekrowana pod historycznym wezwaniem św. Jana Chrzciciela przez wileńskiego arcybiskupa Romualda Jałbrzykowskiego dn. 22 maja 1932 r.

Podczas konsekracji do głównego ołtarza zostały włożone relikwie świętych bp. Stanisława, bp. Jozefata oraz królewicza Kazimierza. Liczba wiernych mścibowskiej parafii przed II wojną światową wynosiła około 3700 osób.

Do początku XX w. do parafii należały kaplice w Wilczukach oraz na miejscowym cmentarzu,

z 1907 r. – kaplica w Werdomiczach. Przy kościele działała szkoła parafialna.

Kościół św. Jana w Mścibowie przedstawia sobą wielką bazylikę o trzech nawach i dwu wieżach z transeptem oraz pięciościenną apsydą, flankowaną dwupoziomowymi zakrystiami, które na drugim poziomie otwierają się na prezbiterium fundatorskimi lożami. Główna fasada ma trzy wejścia, nad środkowym znajdują się duże spiczaste okno chóru. Wysokie wieże-dzwonnice mają po 4 poziomy niepodzielone na kondygnacje. Są uwieńczone stromymi wzorzystymi neobarokowymi kopułami z iglicami, sygnaturka nad kościołem ma podobnie skomplikowaną neobarokową formę.

Ściany kościoła są wzmocnione stopniowym systemem przyporowym. Świątynię pokryto systemem wysokiego blaszanego dachu czterospadowego.

Wnętrze świątyni jest podzielone na nawy trzema parami kwadratowych filarów, pokryte jest spiczastymi sklepieniami z łukiem nad oknami. Ołtarz główny jest drewniany, stworzony w stylu neogotyckim z obrazem Matki Bożej pośrodku. Obraz znajduje się w dużej spiczastej niszy, gdzie go niosą trzej cherubini, którzy fruwią na czerwonej złożonej draperii (wszystko to jest zrobione z gipsu), uzupełnia zaś kompozycję obraz Zstąpienia Ducha Świętego oraz Boga Ojca. Niszę z obrazem otaczają figury świętych Apostołów Piotra i Pawła, u góry znajduje się tytułarna wzorzysta polichromia „Chrzest Pana”.

Pozostałe trzy ołtarze przeniesiono z poprzedniego drewnianego kościoła. Są rzeźbione, barokowe, dwupoziomowe. Były ołtarz główny teraz znajduje się w zachodnim lewym skrzydle transeptu kościoła. Pośrodku ołtarza znajduje się obraz Jezusa Króla Wszechświata z napisem w języku łacińskim „Quodcunque petieritis Patrem in Nomine mea hoc faciam” – „O cokolwiek prosić w Imię Moje będziecie, Ja to spełnię” (J 14, 14), u góry – obraz św. Jana Chrzciciela, przedstawionego jako małe dziecko w otoczeniu czterech postaci aniołów; kompozycję uzupełnia rzeźbione Oko Wszechwidzące w promieniach. W lewej nawie bocznej znajduje się obraz Świętej Rodziny pod obrazem św. Teresy, u góry – monogram Imienia Maryi w promieniach. W prawej nawie bocznej znajduje się obraz św. Antoniego pod obrazem św. Jerzego, u góry – monogram Imienia Jezusa w promieniach.

W prezbiterium znajdują się imienne ławki. W prawym skrzydle transeptu na ścianie wisi duży rzeźbiony krucyfiks przeniesiony ze starego kościoła. Nad narteksem znajduje się stosunkowo

niewielki balkon chóru organowego o neogotyckim koronkowym ogrodzeniu. Posoborowy murowany ołtarz wyniesiono przed balustradę, na oś początku transeptu.

Wysoka i potężna neogotycka brama-dzwonnica kościelnego zespołu została zbudowana w czerwcu 1900 r. Ma trzy kondygnacje, jest zbudowana z żółtej cegły pod modernistycznym blaszanym namiotem. Dzwon „św. Jan Chrzciciel”, który się tam znajduje, został ufundowany przez ks. Buraka. Poza kościołem przy ogrodzeniu stoi ceglana kaplica czaszek (dziś wykorzystywana jako przechowalnia). Ziemie kościelne są otoczone murem kamiennym, drewniana plebania stoi po lewej od kościoła stronie.

Pośrodku wsi w 1911 r. wierni ustanowili przydrożny pomnik-krzyż z napisem po polsku: „Od plagi, głodu i ognia broń nas, Boże”. Podobne krzyże na terytorium parafii można spotkać również w Ogrodnikach i Jaryłówce. Przy wyjeździe ze Mścibowa w stronę Szydłowic stoi krzyż, przy którym zachował się kamień z ciekawym odciskiem sześcioramiennego krzyża.

Dziś do parafii mścibowskiej należą odnowiona kaplica w Wierdomiczach oraz nowa kaplica w Bortnikach.